

Ψαλτικό αριστούργημα από τα Μετέωρα

Σε ήχο ελληνικό

ΓΙΩΡΓΟΣ Ε. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

*** ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΒΑΡΛΑΑΜ - ΑΓΙΑ ΜΕΤΕΩΡΑ:ΧΑΙΡΟΙΣ ΜΕΤΕΩΡΩΝ Ο ΜΕΛΙΣΣΩΝ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ: Ι. ΜΟΝΗ ΒΑΡΛΑΑΜ ΜΕΤΕΩΡΩΝ**

Η Μονή Βαρλαάμ των Μετεώρων είναι χτισμένη σε έναν πανύψηλο βράχο, το ησυχαστήριο του ερημίτη Βαρλαάμ, όπου κατέφυγε και έζησε εκεί στα μέσα του 14ου αιώνα. Σχεδόν δύο αιώνες αργότερα, το 1517, δύο Γιαννιώτες αδελφοί μοναχοί, οι Νεκτάριος και Θεοφάνης, που ανήκαν στον ευγενή οίκο των Αφαράδων, στο πλαίσιο των μοναστικών τους αγώνων, κατάφεραν να ανέβουν στον απόκρημνο βράχο και να χτίσουν εκεί, με δικά τους έξοδα, το μοναστήρι που υπάρχει μέχρι σήμερα. Στο πέρασμα του χρόνου η Μονή Βαρλαάμ έγινε ονομαστή. Σπουδαία είναι, επίσης, η συλλογή ελληνικών χειρογράφων, κωδίκων και άλλων κειμηλίων που διασώζεται εκεί. Στα παλαιότερα χρόνια οι περισσότεροι μοναχοί ήσαν Ηπειρώτες και ίσως γι' αυτό η Μονή αναφέρεται σε ένα, τουλάχιστον, ηπειρώτικο δημοτικό τραγούδι, που βρίσκεται στο αρχείο της Ακαδημίας Αθηνών καταγεγραμμένο το 1951 και δημοσιευμένο στην έκδοση «Ελληνικά Δημοτικά Τραγούδια» (Τόμ. Α' σ. 219) με τίτλο «Μονή Βαρλαάμ», πιο γνωστό όμως ως «Ντελή παπάς» (τρελόπαπας) και Παπα-Γιώργης. Το τραγούδι αυτό, διαδεδομένο σε Ηπειρο, Μακεδονία και Θεσσαλία, αναφέρεται στη δήωση της Μονής Βαρλαάμ. Σε άλλες παραλλαγές, η Μονή ονομάζεται «Του Βαρλάμη το κελί», «Το μοναστήρι στους Αγιούς» και «Το μοναστήρι στους Σταγούς». Ποιος όμως ήταν ο παπα-Γιώργης, ή Ντελή παπάς, του τραγουδιού και από πού προέρχεται η εχθρότητά του προς τη Μονή Βαρλαάμ, δεν είναι γνωστό.

Πολύ σημαντική αναφορά (και τιμή) στη μουσική παράδοση των Μετεωριτών πατέρων αποτελεί η έκδοση του δίσκου με τη σχετική ασματική ακολουθία που, όπως σημειώνει ο καθηγούμενος αρχιμανδρίτης Ισιδώρος, «εκπόνησε ο χαρισματούχος υμνογράφος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, ο από Μετεώρων ιερομόναχος Αθανάσιος Σιμωνοπετρίτης και απέδωσε ο χορός ψαλτών "Τρίκκης Μελωδοί" υπό τη διδασκαλία και διεύθυνση του λέκτορος Δημητρίου Μπαλαγεώργου». Και ακριβώς αυτή η απόδοσις εντυπωσιάζει για το κάλλος, την καλλιτεχνική και την πνευματική της αξία. Εχουμε, πιστεύω, εκτελέσεις υψηλού επιπέδου.

Χωρίς διάθεση υπερβολής οι αποδόσεις, οι υλοποιήσεις των μουσικών αυτών έργων αποτελούν, πιστεύω, ένα από τα σημαντικότερα, στον τομέα τους, γεγονότα που έχουν καταγραφεί τα τελευταία χρόνια. Εξαιρετική η χορωδία «Τρίκκης Μελωδοί», ξεχωριστοί και οι «μονοφωνάρηδες» (οι σολίστες) της, Απόστολος Κωτούλας, Δημήτριος Λάσκος, Ανδρέας Μπίτος, Ζαχαρίας Καρούνης, Γρηγόριος Αναστασίου, Λάζαρος Κουμεντάκης.

Η εργασία του κ. Μπαλαγεώργου είναι υποδειγματική και όχι μόνο σε ό,τι αφορά την τεχνική και την ερμηνεία που απέδωσε ο χορός υπό τη διδασκαλία και τη διεύθυνσή του, αλλά και στο σχολιασμό των ψαλλόμενων μελών καθώς και στην απόδοση των μουσικών κειμένων διά της βυζαντινής παρασημαντικής που είναι, μπορεί να πει κανείς, έργο τέχνης από μόνο του.

Ο δίσκος «Χαίροις Μετεώρων ο μελισσών...» μπορεί εκτός των άλλων να πει κανείς πως αποτελεί μια ακόμα συμβολή υπέρ της αποκατάστασης της θέσης της λόγιας ελληνικής μουσικής παράδοσης, τόσο στα δικά μας όσο και στα μάτια όλου του κόσμου και κυρίως της (μουσικώς) κομπάζουσας Ευρώπης. Μια υπενθύμιση ότι η μουσική της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, η κληρονόμος της αρχαίας ελληνικής μουσικής, είναι η μεγάλη μητέρα όλων των έως τώρα κατακτήσεων. Όταν κάποτε εκδοθούν ΟΛΑ τα έργα της ελληνικής εκκλησιαστικής μουσικής που σώζονται και που αφορούν περίπου έξι αιώνες δημιουργικής ακμής και περίπου τέσσερις αιώνες μελέτης, περισυλλογής και κωδικοποίησης του υλικού και της διδασκαλίας της, τότε, πιστεύουμε, και μόνον τότε, η κυρίαρχη σήμερα

εκκλησιαστική παράδοση της Ευρώπης θα πάρει τη θέση που της ανήκει πραγματικά στην κλίμακα των κατακτήσεων αυτής της τέχνης.

Ακούγοντας τις ηχογραφήσεις αυτές και λογαριάζοντας ότι, σαν αυτές, και άλλες αξιόλογες υπάρχουν σήμερα διαθέσιμες στη δισκογραφία, αναρωτιέται κανείς γιατί, τέλος πάντων, ο ραδιοφωνικός σταθμός της Εκκλησίας (κατεξοχήν αρμόδιο μέσο) δεν τις συμπεριλαμβάνει στα προγράμματά του, όσα δηλαδή, ελάχιστα σχετικώς, αφορούν την εκκλησιαστική μουσική. Γιατί άραγε δεν ακούμε από το σταθμό της Εκκλησίας παρόμοιας ποιότητας μουσική;

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 13/09/2006